

«Å være etterpåklok på forhånd»

Hva vil vi i 2040 ønske at vi gjorde i dag?

Kjære velger,

I år skal du få være med på et valg som i vår lokale sammenheng er historisk. Kommunene Finnøy, Rennesøy og Stavanger slår seg sammen til nye Stavanger kommune.

Det heter at «god ledelse er å være etterpåklok på forhånd». Å være i stand til å se hvordan det vi bestemmer i dag, er med på å forme morgendagen. Hvis vi forestiller oss at vi er i år 2040, hva ville vi da ønsket at vi gjorde i dag og i den nærmeste tiden?

Sånn har vi tenkt når Stavanger Høyres program for kommunevalget 2019 er blitt utformet. Programmet peker lenger enn neste valgperiode, nettopp for å sikre at Stavanger om ti, tjue og tretti år skal være en kommune som barna og barnebarna våre gjerne vil bo i. Vi skal være en kommune som de både kan og vil komme tilbake til etter å ha studert eller arbeidet hvor som helst i en stadig mer global verden. Vi vil ønske barna våre velkommen hjem igjen til et Stavanger som de kjenner seg igjen i, men som samtidig har tatt til seg kvaliteter som vi misunner andre steder.

Vi er overbevist om at et fremtidens Stavanger skal være grønnere enn i dag, mer i balanse med naturen. Samtidig vil vi arbeide for å ha mange godt betalte arbeidsplasser innen dagens hovednæring olje, gass og annen energi – og i en rekke nye næringer som vi må utvikle og tiltrekke de neste årene. Vi vil ikke sette en sluttdato for oljenæringen. En dag tar oljen slutt, men hver dag før det vil denne høyt teknologiske næringen spille en stor rolle i det grønne skiftet.

For å få dette til må vi ha gode barnehager, skoler som gir alle barn mulighet til å ta ut sitt potensial og mulighet til å konkurrere og samarbeide med de flinkeste folkene fra hele verden. Vi må også sikre at vi tar vare på hverandre når vi ikke klarer oss på egen hånd. Når vi lever stadig lenger, vil vi at eldre deltar lengst mulig i samfunnslivet og får en meningsfull, aktiv og god alderdom.

Et valgprogram kan ikke svare på alle utfordringer som vil dukke opp. Det kan imidlertid fortelle hvilken retning vi vil gå i og hvilke verdier vi ønsker å ta vare på. I Stavanger Høyre er vi trygge på at vår vestlandske, praktiske konservatisme er det rette utgangspunktet for alle som ønsker å bygge morgendagens Stavanger: En by der vi tar vare på hverandre, og hvor vi som by løfter dem som trenger hjelp i en kortere eller lengre periode.

Vi forventer ikke at du skal være enig med oss i alt, men vi våger å utfordre deg: Les programmet vårt, se hvilke saker vi brenner for og kjenn etter om ikke du også er enig i veien å gå for å gjøre Stavanger til en bedre kommune for oss alle.

Og har du virkelig lyst til å brette opp ermene og påvirke hvordan lokalsamfunnet vårt skal være i årene som kommer, så ta kontakt og meld deg inn som aktivt medlem i Stavanger Høyre.

Godt valg!

Kunnskap og utdanning

«Våre barn skal få en skole som er blant de beste i Europa.»

Klart vi skal satse videre på den gode Stavanger-skolen! Vi vil tiltrekke oss de dyktigste og mest motiverte lærerne og rektorene. Rekruttere flere menn til skole og barnehage. La skolene få bygge sin egen pedagogiske profil. Videreutvikle Campus Ullandhaug – og koble Universitetet bedre sammen med sentrum. Samt stå på for å få medisinerutdanning ved UiS.

Kunnskap og utdanning er grunnleggende forutsetninger for at hver og en av oss skal kunne stå på egne ben og forsørge oss selv. For å finne de gode løsningene, enten det handler om miljø, helse, innovasjon eller næringsliv, er tilrettelegging for utdanning og læring gjennom hele livet svært viktig. Skal vi lykkes i dette må vi ha et trygt og godt utdanningssystem i alle ledd.

Stavanger har gode barnehager og skoler, og er en ung og spennende studentby. Grunnlaget for læring blir lagt mens vi er små. Å videreutvikle kunnskapssamfunnet vårt krever derfor en sammenhengende satsing helt fra barnehage og videre til yrkesutdanning og universitet.

Stavanger-skolen skal sikre at alle elever får mulighet til å realisere sine drømmer og ambisjoner uavhengig av sosial bakgrunn. Vår skole skal måle seg med de beste i Europa!

En leken barnehage og læring i et stimulerende miljø

- Vi vil satse på Stavangerbarnehagen som metode for kontinuerlig å forbedre og utvikle beste praksis.
- Vi vil implementere «Lekbasert læring», som er utviklet gjennom et forskningsprosjekt på Universitetet i Stavanger. Prosjektet er en kombinasjon av fri lek og lekbaserte læringsaktiviteter tilrettelagt av voksne.
- Vi vil øke andelen ansatte med fagbrev i barnehagene, og gi ufaglærte muligheten til å ta fagprøve, og bli barne- og ungdomsarbeidere. Videre vil vi jobbe aktivt for å øke andelen menn som jobber i barnehagene våre.
- Vi mener at uterommenes kvaliteter skal ha en sentral rolle i barnehagen og tilpasses slik at barn med funksjonsnedsettelse også gis mulighet til å delta aktivt i leken.
- Vi ønsker barnehager med ulike konsept velkommen – friluftsbarnhage, gårdsbarnehage, teaterbarnehage og lignende. Vi tror at mangfold i tilbudet er med på å øke deltakelsen av barn som ellers ville blitt holdt hjemme.
- Vi vil sikre at flere barn enn de med lovfestet rett får plass i barnehage, og vi vil som hovedregel tilby barnehageplass i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen.
- Vi vil ha rullerende barnehageopptak.
- Vi vil gi moderasjon til foreldre med flere barn i barnehagene og til foreldre med lav inntekt.
- Vi vil styrke språkopplæringen til barnehagebarn som trenger det
- Vi vil videreføre pilotprosjektet i Sandvikveien barnehage i Hillevåg, med økt bemanning i barnehagene i områder med levekårsutfordringer.
- Vi ønsker et sterkt foreldreengasjement gjennom Stavanger Barnehagenes Foreldreforening (SBF).

Mangfold, kompetanse og kvalitet i Stavangerskolen

- Vi vil tiltrekke oss de mest motiverte lærerne og rektorene gjennom å tilby utfordrende arbeidsoppgaver, gode lønnsbetingelser og muligheter til etter- og videreutdanning.
- Vi vil sørge for flere karriereveier for lærere, blant annet utdanne flere lærerspesialister i norsk, engelsk, realfag og praktisk-estetiske fag
- Redusere tidstvyer og unødvendig byråkrati i skolen, slik at læreren får mer tid til den enkelte elev
- Vi vil sette inn ressurser til relevant undervisning så tidlig som mulig i skolen slik at alle elever får best mulige forutsetninger for å fullføre hele skoleløpet
- Vi vil at elevene skal lære å mestre eget liv gjennom skolens faglige fellesskap og sosiale aktiviteter. Herunder felles måltider
- Tilrettelegge for at elever som trenger ekstra utfordringer kan ta fag på høyere nivå og forsere undervisningen.
- Skolemåltid bygger fellesskap. Vi vil høste erfaringer fra skoler med gratis skolemåltid i dag, og arbeide for å gradvis innføre det som standard i Stavangerskolen.
- Innrette leksehjelpen til de klassetrinnene og elevene der behovet er størst
- Jobbe for at elevene skal få være fysisk aktive i skolehverdagen
- Vi mener at mangfoldet i Stavanger-skolen er en styrke og at det skal være rom for byens skoler til å bygge sin egen pedagogiske profil.
- Foresatte er viktige medspillerne for at barna skal lykkes i skolen. Stavanger skal være en foregangskommune på et tett og godt skole/hjem-samarbeid som forplikter begge parter. Kommunalt foreldreutvalg (KFU) skal fortsatt ha en viktig rolle i dette arbeidet.
- Utarbeide en helhetlig strategi for en bedre svømmeopplæring
- Vi vil ha økt fokus på gründervirksomhet og oppstartsbedrifter i skolen
- Vi vil lage en visjon for den fysiske utformingen av Stavangerskolen, der elever, lærere og skoleledelse på alle skoler sikres arbeidsforhold som står i stil til våre moderne ambisjoner for skolen.
- Vi vil styrke elevenes kontakt med yrkeslivet for å bedre deres motivasjon ved økt forståelse for hva det de lærer, kan brukes til.

- Arbeide for å øke forståelsen og status for yrkesfagene i grunnskolen, blant annet gjennom å gi flere muligheten til å velge «arbeidslivsfag» med en praktisk profil
- Vi vil aktivt søke kunnskap og tiltak som kan redusere prestasjonsgapet mellom gutter og jenter. Det er spesielt interessant å se på hvordan ny og mer bruk av pedagogiske metoder basert på teknologi kan styrke motivasjon. Det er ikke akseptabelt med et utdanningstilbud som reproducerer store forskjeller i karakterer.
- Vi vil ha økt mannlig tilstedeværelse i skolen og aktivt rekruttere flere mannlige lærere, helse- og miljøarbeidere til skolen.

Inkluderende felleskap for barn og unge

Det er viktig at barn og unge får realisert sitt potensial for læring i et inkluderende felleskap. Dette innebærer både språklig, sosial og personlig inkludering.

Dagens system for å motta spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er uegnet og til dels ekskluderende for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging. Det bør i større grad rettes fokus på de mulighetene som ligger i å forbedre læringsmiljøet og den pedagogiske praksisen i barnehage og skole.

- Vi vil jobbe aktivt for en mer inkluderende og tilpasset praksis i barnehage og skole
- Vi vil etablere et bedre pedagogisk støttesystem for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, der ressursene skal være målrettede, fleksible og iverksettes hurtig
- I tråd med anbefalingene fra eksperter innen spesialundervisning vil vi arbeide for at en større andel av spesialkompetansen flyttes ut i elevens klasserom. Vi skal sikre at barn og unge med behov for individuelle tiltak mottar et godt tilbud
- Vi skal stille krav til utredning og evaluering av tilbudene og læringsutbyttet

Fremtidens klasserom og læringsteknologi

Stavangerskolen har gjennomgått et stort løft innen IKT de siste to årene ved innføring av Chromebook for alle elever. Dette har vært svært positivt og åpnet for

både nye undervisningsmetoder og nye vurderingsformer. Vi ligger fremst i Norge i satsingen på IKT som verktøy.

Den teknologiske utviklingen går fort, og teknologiens plass i samfunnet må gjenspeiles i skolen. Digital teknologi har endret samfunnet vårt radikalt de siste tiårene, og vil fortsette å endre måten vi utfører våre daglige oppgaver på i årene som kommer.

Alle elever har behov for en opplæring som gjør dem i stand til å forholde seg til teknologi i hverdagen, ta stilling til dilemmaer som den teknologiske utviklingen skaper, og forstå hvordan teknologi kan fremme eller hemme en bærekraftig utvikling

- Vi skal sørge for å utnytte de mulighetene teknologien skaper for nye læringsformer og pedagogisk variasjon. Vi ønsker at teknologi skal skape bedre vilkår for en mer variert, motiverende og individuelt tilpasset undervisning
- Vi vil utrede muligheten for å få på plass et digitalt «omvendt undervisning»-bibliotek som en frivillig læringsressurs som skal inneholde aktuelt fagstoff til kompetansemålene for fag på ungdomstrinnet. Målgruppen er elever, lærere og foreldre. Biblioteket bør utvikles i samarbeid med egne lærerressurser og spesialkompetanse på UiS samt kunnskapssøylen ved biblioteket på Sølvberget.
- Vi vil tilby IKT-opplæring til foresatte som behøver det.

En trygg og god skolehverdag

En god skole er en forutsetning for å skape et inkluderende samfunn. Elevene i Stavanger skal møte et trygt skolemiljø som gir hver enkelt de beste muligheter til å utvikle seg både faglig og personlig.

Skolen skal være et godt sted å lære, men også et godt sted å være. Alle barn skal sikres et trygt og inspirerende læringsmiljø.

Elever skal sammen med hverandre og læreren erfare at mobbing ikke tolereres. Målrettet klassemiljøarbeid, ansvarliggjøring og tett samarbeid med foresatte, samt umiddelbar håndheving av kapittel 9a (elevene sitt skolemiljø), bygger gode rammer som kan hindre mobbing.

- Vi vil at alle skolene skal ha en strategi for å forebygge mobbing og gode måter å håndtere mobbingen på når det oppstår.
- Vi vil at alle ansatte i Stavangerbarnehagen og -skolen skal ha kompetanse om hvordan man forebygger, avdekker og håndterer mobbing.
- Vi har som mål at elevene skal være gode medborgere og lære sunne relasjonelle ferdigheter.
- Vi vil videreføre ordningen med Mobbeombud gjennom Kommunalt Foreldreutvalg (100 % stilling).
- Bedre samarbeidet om de sårbare overgangene mellom barnehage, barneskole, ungdomsskole og videregående.
- I samarbeid med fylket sikre bedre rådgivningstjeneste for elevene før de skal velge videregående skole.
- Ha tettere dialog med fylket om overgangen til videregående for elever med kunnskapsmangler, blant annet gjennom tilbud om frivillig sommerskole før skolestart.

Psykisk helse for barn og unge

Barn og unge har i økende grad problemer med egen psykisk helse, og skolen har en aktiv rolle å spille. Stavangerskolene skal arbeide systematisk, både for å forebygge psykiske vansker og for å fremme god psykisk helse hos hver enkelt elev.

Vi må gi lærerne mer kompetanse på dette området, og stille krav om bedre tilrettelegging fra skoleledelsen.

- Vi vil gi barn og unge et variert tilbud i hverdagen, og sikre gode møteplasser for ungdom i bydelene.
- Vi vil ansette helsesykepleiere i 100 % stilling på alle skolene.
- Vi vil øke antall miljøterapeuter på skolene.
- Vi vil sikre et godt lavterskeltilbud for psykisk helse til stavangerstudentene.

Trygge og gode ungdomsmiljø

Det er viktig å skape trygge og inkluderende ungdomsmiljø i Stavanger.

Mange ungdommer sliter i dag med problemer knyttet til blant annet psykisk helse, rus, fattigdom, og mobbing. Tidlig forebyggende innsats er derfor viktig for å skape velfungerende og robuste ungdomsmiljø.

- Vi vil øke antall forebyggere for gruppen U18 hos politiet i Stavanger.
- Vi skal sørge for at det er en koordinerende enhet som bistår skolene og de ulike instansene når det oppstår uro/problemer i ungdomsmiljøene.
- Vi vil gi flere og mer varierte lavterskeltilbud, ned til 5. klasse.
- Vi vil gi foreldrene verktøy til hvordan de kan møte utfordringer med egne barn.
- Vi vil ha en oppfølgingstjeneste etter modell fra videregående skoler også på ungdomsskolene.
- Vi vil gi økonomisk tilskudd til organisasjoner og lag som har innsats rettet mot ungdom og sosiale utfordringer.

Studentbyen Stavanger

Stavanger har mange gode utdanningsinstitusjoner både med Universitetet i Stavanger, Handelshøyskolen BI og VID vitenskapelige høyskole. Studentenes deltagelse i kultur og samfunnslivet bidrar til et mangfoldig tilbud til byens innbyggere. Stavanger Høyre ønsker at Stavanger skal være den foretrukne byen å studere i, og at flest mulig velger å bli værende i regionen etter endt utdanning. For å få til dette skal Stavanger Høyre og utdanningsinstitusjonene spille på lag for å sikre prosjekter som styrker utdannings- og forskningsinstitusjonene.

- Videreutvikle Campus Ullandhaug, og tillate etablering av det meste man trenger for en normal uke (butikker, kafeer, pub, dagligvare, helsetilbud osv)
- Jobbe for å få flere studieplasser (gjerne medisin, juss, IKT og ny teknologi).
- Følge opp vedtatte planer (evt. *Temaplan for Kunnskapsbyen Stavanger*) for å videreutvikle universitetet, bygge flere studentboliger og styrke kollektivtilbudet til campusene.
- Støtte opp om studentkulturen og studentaktiviteter både i sentrum og på campus. Videreutvikle Folken som studenthuset i Stavanger sentrum.
- Stavanger Høyre vil bygge videre på campusmodellen. Det kan likevel være aktuelt at deler av Universitetet er representert på Akropolishøyden.
- Invitere studentenes organisasjoner med som høringsinstans og samarbeidspartner for kommunen.
- Fremme forslag som kan styrke innovasjonsparken med Ipark, UiS og NORCE som kjerneinstitusjoner.
- Styrke samspillet mellom forskningsmiljøer, kunnskapsintensivt næringsliv og det offentlige. Fellesskap skaper arenaer for samspill og innovasjon, noe hele regionen nyter godt av.
- Bidra til realisering av helsehus på Campus Ullandhaug.
- Innføre fastlegeordning etter modell fra Bergen.
- Sikre økonomiske tilskudd til studenthelsestasjon for helsefremmede tiltak i regi av SiS.
- Arbeide for flere studentboliger, hovedsakelig på Campus Ullandhaug, med et mål om 20 prosent dekningsgrad.

Helse og omsorg for Stavanger

«La varme hender få være varme hender.»

Vi blir flere eldre, vi lever lenger og har nye behov. Samtidig ser vi at rusproblemer, psykisk helse og nyfattigdom krever målrettet innsats. Ny teknologi gir oss mulighet til å la varme hender konsentrere seg om å være varme – og til å tenke nye tanker sammen med næringsliv og akademia.

Stavanger skal ha et godt helsetilbud til innbyggerne sine, være en inkluderende, åpen kommune og samarbeide tett med ledende kompetansmiljø.

Vi lever lenger og er friske opp i stadig høyere alder. Det er flott. Men dessverre topper Rogaland antallet som får folkesykdommen kreft. Dette må vi bekjempe med offensiv bruk av ny teknologi og ikke minst bedre forebygging. I årene som kommer vil den aldrende befolkningen for øvrig legge press på og utfordre den tradisjonelle, institusjonsbaserte eldreomsorgen vår.

Vi har, parallelt med oljenedturen, sett at stadig flere barn vokser opp i lavinntektsfamilier, og vi opplever stadig flere ensomme mennesker. Dette er utfordringer vi vil ta tak i. Vi må også fortsette satsingen på rus og psykiatri og vi må støtte opp om det gode arbeidet som gjøres mot mobbing i skolen.

Velferdsteknologi er i full fart på vei inn i kommunene, og Stavanger har allerede tatt en ledende posisjon. Teknologi er det som skal la de varme hendene i helsesektoren konsentrere seg om å være varme. Velferdsteknologi er en industri i milliardklassen, og Stavanger må arbeide for å bli et av de kjente sentrene for velferdsteknologi i Norden.

Stavanger skal sette barna først

- Vi vil styrke helsestasjonene og jordmortjenesten, som hjelper og støtter vordende og nybakte foreldre og barna deres.
- Det skal fortrinnsvis være nærbarnehager i alle bydeler. De små i barnehagene skal få hjelp og oppfølging hvis de trenger det, med psykologer, logopeder og andre spesialister.
- Vi er opptatt av skolehelsetjenesten og vil styrke den ytterligere de neste årene som et godt lavterskeltilbud for alle skolebarna i Stavanger.
- Vi vil fortsette den offensive områdesatsingen på Storhaug som skal gi bydelen bedre levekår og et bedre nærmiljø. Samtidig vil vi utvikle nye programmer i Hillevåg og Kvernevik for å løfte levekårene der.
- Vi vil beholde en årlig kvalitetsmelding for barnevernet, øke kompetansen for de som jobber der og bidra til utvikling av ny teknologi som gjør arbeidet lettere og raskere.
- Vi ønsker en gjennomgang av legevaktordningen før åpning av nytt sykehus

Stavanger skal være en god kommune å bli gammel i

- Eldre skal ses på som en ressurs og et samfunnsgode – de er ikke en belastning for Stavanger, men tvert om en berikelse.
- Vi skal videreutvikle suksessprogrammet '*Leve hele livet*'. Hovedformålet der er å sørge for hverdagsmestring for de eldre og at de skal få muligheten til å bo hjemme lengst mulig, slik de fleste av oss ønsker. Dette vil kreve mer bruk av velferdsteknologi, samt en betydelig satsing på hjemmehjelp og samarbeid med frivillige organisasjoner.
- Vi vil ha fokus på en differensiering i boligkonsept, med livsløpsstandard og universell utforming.
- Vi vil bygge ut flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Først ut er Ramsvikbyen Senter for demens på Storhaug, som skal gi god og spesialisert hjelp til de eldre som blir demente og trenger et botilbud.
- Vi tror på å blande beboere med ulik alder og bakgrunn og skape gode møteplasser for en aktiv alderdom. Egne seniorboliger kan bygges med tilknytning til servicefunksjoner som apotek, aktivitetsrom og treningsfasiliteter.

- Vi vil at alle som jobber i omsorgsrelaterte yrker skal kunne snakke og skrive godt norsk.
- Vi vil gjennomgå og forbedre prosessene når eldre og syke blir overført mellom spesialisthelsetjenesten (SUS), sykehjem og hjemmetjenesten.
- Vi vil samarbeide med gode nabokommuner om legebåten i Ryfylke.

Stavanger skal bli et av Nordens sentre for helseteknologi

- Vi ønsker at Stavanger tar posisjonen som en av Nordens helsesentre, og viderefører samarbeidet med næringslivet, SUS og academia for å nå dette målet. En slik sterk posisjon vil bidra til å skape nye arbeidsplasser og utvikle helsetjenesten.
- Vi vil fortsette å støtte samarbeidet og kompetanseutvekslingen mellom petroleumsnæringen og helsesektoren, for å lære hvordan Stavanger kan bli en ledende helseby.
- Arrangementet Pumps&Pipes skal levere viktige bidrag til helseteknologifeltet. Vi vil støtte flere slike initiativer for gode møteplasser hvor både privat og offentlig sektor kan samarbeide og utveksle synspunkter og kunnskap.
- Vi vil jobbe målrettet for å få medisინutdannelse ved UiS og utvikle helsecampus Ullandhaug. Vi ønsker et helseforsknings-senter som kan knyttes opp mot både universitet, helsekommisjonen og det nye sykehuset som er under bygging.
- Fastlegekontorene i Stavanger skal innen 2030 kunne tilby videokonsultasjoner for de som ønsker det.

Funksjonshemninger og kroniske sykdommer

- Stavanger skal legge til rette for universell utforming av alle offentlige bygg.
- Kontakt mellom kommunen og innbyggerne skal være mest mulig tilpasset universell utforming enten det skjer fysisk, via nettløsninger eller på andre måter.
- Helseopplysninger skal brukes slik at funksjonshemmede og personer med kroniske sykdommer slipper å komme med de samme opplysningene mange ganger.

Et bedre psykisk helsevern

- Vi vil styrke veiledning og rådgivning om psykiske faktorerens betydning for helse, og sammenhenger mellom fysisk og psykisk helse.
- Vi vil videreutvikle trygge, universelt utformede og sosialt tilpassede boliger og bomiljø.
- Vi vil styrke helsesykepleiertjenesten og gjøre den til et lavterskeltilbud slik at flere søker hjelp tidlig. Dette inkluderer nye former for lavterskeltilbud, for eksempel oppsøkende tilbud til skolene.
- Vi ønsker å øke antallet psykologer i kommunen som vil bidra til å redusere ventetiden. I tillegg vil vi ta i bruk ny teknologi og digitalisering for å effektivisere psykisk helsevern i Stavanger.
- Vi vil bidra til kompetanseutvikling hos psykisk helsevern og helsesykepleiertjenesten.

En bedre og mer verdig rusomsorg

- Norge ligger på overdosetoppen i Europa. Nye grep må derfor til for å forbedre rusomsorgen. Å hjelpe, i stedet for å straffe, de som sliter med illegalt rusmisbruk er et viktig steg i riktig retning. Vi vil følge opp alle som sliter med rus og som ønsker hjelp til å komme seg ut av det. Vi ønsker å jobbe for at flere skal bli rusfrie.
- Vi vil at det etableres et pilotprosjekt om "På-dagen-tilbud" til personer som er rusavhengige og søker hjelp.
- Stavanger har mange tilbud til brukere og pårørende. Det er viktig at vi har en god og lett tilgjengelig oversikt over behandlingstilbud og etterverntilbud, både for brukere og pårørende.
- Vi ønsker å få en bedre oversikt over bruken av LAR i behandling. LAR er livreddende for mange tunge misbrukere, men det er betenkelig at så mange unge rusmisbrukere kommer inn under ordningen.

Byutvikling, areal og transport

«Tar noen bilder fra byen, skal folk kunne se at det er Stavanger!»

Stavanger sentrum er hjertet i regionen. Vi har mye å være stolt av og ta vare på – trehusbebyggelsen, kulturlandskapene, hele det historiske særpreget vårt. Samtidig vil vi møte fremtiden med spennende arkitektur – og vi vil ha transportløsninger som styrker levende lokalsamfunn på øyene våre.

Stavanger skal utvikles som en moderne by som tar vare på og videreutvikler sitt historiske særpreg med trehusbyen, kulturlandskap og vakre øyer. Med Rennesøy og Finnøy blir Stavanger en langstrakt øykommune med både tettbygde områder og vide jordbrukslandskap.

Av hensyn til både miljøet og den interne infrastrukturen må vi bygge ut på en måte som reduserer transportbehovet. Samtidig må vi legge til rette for levende lokalsamfunn både på de landfaste og ikke-landfaste øyene.

I nåværende Stavanger kommune vil fortetting i knutepunkt og urbanisering langs kollektivaksene være stikkord for fremtidig utbygging. Vi vil realisere prosjekter som folk ønsker, og bygge flere boliger med ulike konsept. Nye boligformer kan både motvirke ensomhet og frigjøre eneboliger i etablerte boligfelt til barnefamilier.

Stavanger sentrum er hjertet i regionen og vi vil bevare og fornye dette for en lys og levende fremtid. Vi vil bygge barnas by med mer lek og rekreasjon, og vi vil stimulere til blomstrende handel, restaurant- og uteliv. Vi ønsker flere gode byrom for barn og unge, og vil legge til rette for enda flere innbyggere i Stavanger sentrum.

Jobbe for “ti-minutters-byen” i sentrale deler av kommunen

- Vi vil jobbe for bydeler og kommunedelsentre der varer og tjenester til daglig bruk er tilgjengelig innenfor en gå- eller sykkelavstand på ti minutter. Dette vil redusere transportbehovet i kommunen og bidra til at vi når nullvekstmålet vårt.
- Skoler, barnehager og tilgang til kollektivtransport skal helst ligge innenfor ti minutters gå- eller sykkelavstand.
- Dagens skjenke- og salgsregler videreføres i all hovedsak. Vi vil kunne bruke restauranter og spisesteder som miljøskapere og treffsteder i nærmiljøene. Åpnings- og skjenketider skal tilpasses beliggenhet, slik at man kan etablere lokale spisesteder med skjenking uten at det forstyrrer bokvalitetene for naboer.

Byutvikling

- Stavanger skal ha som mål å være en spennende by arkitektonisk, med krav til både mangfold og kvalitet.
- Kommunen må arbeide tett sammen med utbyggere for både å stille krav og å gjøre det mulig å bygge med høy arkitektonisk kvalitet.
- Spennende arkitektur er viktig for attraktivitet og særpreg. Visjonen for arkitekturen i byen vår skal være at den bidrar til å gi oss en identitet både nasjonalt og internasjonalt.
- Vi ønsker å se på smarte arkitektoniske løsninger som skjermer for vind og dårlig vær, og slik øke sjansen for at folk velger sentrum foran kjøpesentre.
- Vi vil ha en mulighetsstudie for hele Akropolis-høyden. Området er i dag sentrumsnært med viktige publikumsrettede funksjoner som Rogaland teater, Stavanger museum og Arkeologisk museum. Potensialet for å trekke enda flere mennesker til området er til stede hvis vi kan gjøre området mer tilgjengelig og sikre flere publikumsrettede aktiviteter.
- Vi ønsker å videreutvikle konseptet om kjerneområder på Forus og knutepunkter i bydelene. De vil sikre lokale handelsfunksjoner og servicebehov som gir en bedre hverdag for folk i hele byen.
- Den historiske trehusbebyggelsen er unik for Stavanger. Vi er opptatt av at den eldre trehusbebyggelsen rehabiliteres og får ny verdi gjennom tilbakeføring og revitalisering.

- Vi vil utvikle en sterk kollektivakse mellom Jåttåvågen og Madlakrossen med gode forbindelser til UiS og det nye sykehuset.
- Vi vil bygge høyt og tett langs kollektivaksene for å kunne bevare gode, etablerte boligmiljøer flere andre steder i byen vår.
- Vi mener Judaberg og Vikevåg har stort potensial som knutepunkt når nye veiprojekt endrer kjøremønstre og bedrer tilgjengeligheten. Flere boliger og arbeidsplasser er ønskelig. Judaberg kan bygges ut som Stavangers nordligste kommunedelsenter/bydelssenter med høy trivsel og bolyst.
- Vi vil ha en arkitektkonkurranse for å se på en helhetlig og særegen utvikling av Judaberg og Vikevåg.
- De ikke-landfaste øyene i kommunen er Stavangers «rekreasjonskapasitet» med kort vei til byområdet. Vi vil satse på reiseliv, rekreasjon, levende bygder, landbruk og havbruk.
- Vi vil som øykommune legge til rette for bruk av båtliv gjennom å legge bedre til rette for fortøyning av fritidsbåter. Det skal være et mål å sikre tilgang fra sjøen så vel som tilgang til sjøen på steder som reguleres i fremtiden.
- Vi vil utrede hvor i kommunen enkeltstående høyhus kan tilføre området kvaliteter. Scandic Forum er et eksempel.

Bygge et samferdselssystem for fremtiden

- Vi vil ikke tolerere ytterligere forsinkelser på bygging av Bussveien, men tvert om se på muligheten for å øke byggetakten og påbegynne flere delstrekninger samtidig.
- Vi vil samarbeide med fylkeskommunen for å få på plass ekspressbusser mellom knutepunkt i regionen.
- Vi vil stille oss positive til tiltak og etableringer som gjør Stavanger til en mer tilgjengelig by fra utlandet. Vi ønsker flere flyruter og ferjesamband velkommen.
- Vi vil jobbe for å utvide og forbedre HjemJobbHjem-ordningen i hele kommunen.
- Bysykelordningen må utvides til også å gjelde Judaberg og Vikevåg. Der vil ordningen dekke et transportbehov og i tillegg bidra til rekreasjon og

turisme. Tilbudet bør derfor ikke være helelektrisk, men også inkludere vanlige sykler.

- Vi vil avskaffe gammeldagse bommer og erstatte dem med et mer rettferdig veiprisingssystem, for eksempel ved bruk av GPS-teknologi, der en blir belastet per meter. Det vil gi færre tilfeldige utslag.
- Vi vil satse på ny teknologi. Selvkjørende busser og -båter skal inngå i kollektivsystemet i kommunen.
- Vi vil prøve ut HentMeg-ordningen på Forus og på øyene i samarbeid med fylket.
- Vi vil legge til rette for etableringer av bildelingsordninger. Et visst antall parkeringsplasser bør forbeholdes de ulike bildelingsordningene.

Utvikle et attraktivt og levende Stavanger sentrum

- Vi er stolt av vårt historiske sentrum og vil ta vare på og videreutvikle den unike trehusbebyggelsen i middelalderbyen. Høyre er opptatt av å forandre for å bevare, og vil vurdere hvordan historisk bebyggelse kan revitaliseres på ulike måter gjennom bygningsmessig tilpasning til ny bruk.
- Vi vil finne plass til gode og trygge byrom for barn og unge. Det betyr flere kreative lekeplasser, klatrepark samt flere små idrettsflater som ballbinge og landhockeybane.
- I samarbeid med de næringsdrivende selv vil vi gjøre flere av gatene i sentrum om til gå- og handlegater.
- Vi ønsker en raskere utvikling av sentrum. Når den nye sentrumsplanen er vedtatt må vi lykkes med en god og rask realisering av nye utbygginger, torg og parker.
- Vi vil prioritere å øke innbyggertallet i Stavanger sentrum. Dette kan gjøres ved å reaktivere en del areal som i dag er ubenyttet, for eksempel står mange trehus med en 2. etasje som er tom. Vi vil også tillate flere gode "infill-prosjekter" som bidrar positivt til et mer aktivt sentrum.
- Vi ser utfordringer med moderne krav til nye boligprosjekt i middelalderbyen, og vil se på muligheten til å fravike krav til egne uteområder og grøntareal for å sikre flere sentrumsnære boligprosjekter. Adgang til byparker og offentlige byrom bør hensyntas i den vurderingen.

- Sentrum skal være et mangfoldig og spennende sted. City Impact District (CID)-prosjektet til Sentrumsforeningen gjør helheten mer interessant ved å dele sentrum opp i ulike, særegne distrikter.
- Vi ønsker at arbeidsplassene i sentrum skal bruke byen mer, og vil sammen med restaurantbransjen arbeide for løsninger som lunsjkuponger slik det er vanlig i Sverige.
- Ta initiativ overfor sentrumsforeningen til en utlånsordning for byparaplyer
- Vi vil ha fortetting langs kollektivaksene og i sentrumsnære områder for å sikre flere god tilgang til sentrum.
- Vi vil bygge innfartsparkeringer med utmerket tilgang på kollektivtilbud for på sikt å redusere store parkeringsflater på gateplan i sentrum. Parkeringsarealet på gateplan i hele havnefronten må kunne utnyttes bedre.

Sikre levende lokalsamfunn på øyene

- Vi ønsker en bærekraftig utvikling og levende lokalsamfunn på øyene . I det ligger en utredning av Øyfast på sikt, i tråd med intensjonsavtalen. For å opprettholde bosettingen bør det tillates en viss grad av spredt boligbygging på øyer uten fastlandsforbindelse.
- Når det gjelder hytter er det enkelte steder der infrastrukturen ikke har blitt oppgradert i takt med utbyggingen. For noen slike steder må vi gjerne si at kapasiteten er nådd.

Raskere svar og bedre planer

- Vi skal utvikle raskere og bedre prosesser som gir gode arbeidsvilkår for administrasjonen og forutsigbarhet for utbyggere.

- Kommunen skal tidlig i arbeidet med reguleringsplaner koble inn økonomisk kompetanse, for å kunne gi tilbakemeldinger på hvilke konsekvenser administrative vurderinger og politiske vedtak har for ulike prosjekt. Målet er å få bygg og prosjekter av høy kvalitet for innbyggerne, og unngå å vedta planer som aldri kan realiseres.
- Politikere og administrasjon må koples på tidlig i prosessen med reguleringsplaner for å kunne gi politiske føringer på prosjekt så tidlig som mulig.
- Vi vil sette fokus på arkitektur og fasadeutforming så tidlig som mulig i byggeprosjekt. Volum, høyder og arkitektonisk kvalitet må sees samlet og beslutningsprosessene må sikre at byens innbyggere vet hvordan ferdige prosjekt vil ta seg ut i bybildet.

Næring, gründerskap og innovasjon

«Flere godt betalte jobber i flere næringer.»

I valgåret 2019 er det femti år siden oljeeventyret startet. Nå gjelder det å være påskrudd for de femti neste. Vi vil arbeide for at de gode ideene, de spenstige gründerdrømmene og de risikovillige kronene skal velge Stavanger. Vi vil også stå på for å få flere unge og flere innvandrere inn i arbeidslivet.

Det aller viktigste vi gjør for å sikre vår felles velferd er å ivareta og skape flere lønnsomme og godt betalte jobber i privat sektor. Lokalt må vi sørge for at Stavanger blir det foretrukne stedet å etablere og drive næringsvirksomhet – vi må legge til rette for at eksisterende næringsdrivende blir her og at nye etablerer seg.

Vi skal arbeide aktivt for å tiltrekke oss nye næringer som supplerer det oljetunge næringslivet vi har i dag. Turisme, teknologi, mat og kongressvirksomhet er eksempler på nye næringsben, og økt satsing på gründere og entreprenører vil bidra til å utvikle flere lokale bedrifter.

Vi har et næringsliv som tar sin rolle som samfunnsbygger på alvor, og vi vil i samarbeid med dem finne gode løsninger for å hente inn flere av dem som står utenfor arbeidslivet i dag. Vi vil bruke de gode tidene til å få på plass ordninger for å få flere innvandrere og ungdom inn i arbeidslivet. Vi vil også jobbe for det grønne skiftet ved å sørge for en kompetanseoverføring fra oljesektoren til andre næringer før oljen tar slutt. Vi vil ikke sette en sluttdato for oljenæringen, men jobbe for at våre verdensledende bedrifter får gode og forutsigbare rammevilkår til å fortsette å levere verdens reneste olje og gass. En dag tar oljen slutt, men hver dag før det vil den høyteknologiske oljenæringen spille en stor rolle i det grønne skiftet.

Vi heier på gründere og små bedrifter som vil bli store

- Vi viderefører og videreutvikler Vekstfondet!
- Vi skal være en påskrudd og aktiv kommune når det gjelder opplæring og lokalisering av gründere. Vi vil gi økonomisk og juridisk hjelp til nye bedrifter i oppstartfasen
- Vi vil tilby et visst antall plasser i lokale gründerhus, og samtidig kunne tilby opphold i utlandet til personer som kan dra nytte av det. For eksempel kan en gründerleilighet i Silicon Valley eller Shanghai være et godt tilbud. Her kan vi legge til rette for et opplegg med bedriftsbesøk, nettverksbygging og fadderordning.
- Videreutvikle ungt entreprenørskap i skolen, la flere drive elevbedrift lenger enn ett år og gjøre overgangen til fast bedrift enklere

Rammebetingelser for næringslivet

- Vi vil være kompromissløse i kampen mot svart arbeid og vi vil samarbeide tett med overordnede myndigheter. Svart arbeid er en trussel mot lokalt næringsliv og et risikoområde for utnyttning av mennesker.
- Vi vil være en pådriver for at Forus fortsatt skal være Norges beste næringsområde. Det innebærer at vi legger til rette for utvikling av området på næringslivets premisser.
- Vi vil gjøre det enklere og enda mer fordelaktig for bedrifter å ta inn flere lærlinger.
- Vi skal være bevisste hvilke grep som fører til redusert og økt handel. Avgjørelser om parkeringsnorm og bilfrie gater i sentrum må tas i samråd med det lokale næringslivet, men også på bakgrunn av erfaringer fra andre byer og land.
- Vi ser stadig på måter å slanke byråkrati, forenkle regelverk og redusere terskelen for kontakt med næringsavdelingen på.

Forsterke Matbyen Stavanger

- Vi vil forsterke merkevaren Matbyen Stavanger. Dette vil gi ekstra gode effekter når vi nå blir en betydelig jordbruks- og havbrukskommune.
- Vi vil tiltrekke oss nye bedrifter eller statlige organisasjoner innenfor matsegmentet
- Vi vil utvikle oppdrettsnæringen i fylket og kartlegge behov og potensial. Oppdrettsnæringen skal utvikles med tanke på lokal matauke og eksport til utlandet.
- Vi mener matjord skal brukes til matproduksjon, og vil verne om den beste jorden. Vi vil legge til rette for at det kan drives bærekraftig og lønnsomt landbruk og havbruk i kommunen. Vi vil finne områder til sjøs og etterhvert på land, som egner seg godt til fiskeoppdrett.
- Vi skal legge til rette for at Stavanger skal kunne videreutvikle seg som restaurant- og utelivsby.
- Det er viktig at det legges til rette for en fortsatt god veterinærtjeneste i hele kommunen.

Stå stødig på nye næringsben

- Vi vil legge til rette for kompetanse- og teknologioverføring mellom ulike sektorer. Det er i disse brytingspunktene vi kan utvikle helt ny og fremtidsrettet teknologi, og UiS må koples tettere til næringslivet og forskningsmiljøer som NORCE.
- Vi vil opprette en egen "Stavangerdag" ved de største universitetene i landet, der representanter fra universitetet, politikken, næringsforeningen, Region Stavanger, Greater Stavanger, næringslivet og andre skal være representert.
- Vi vil satse videre på å utvikle et datasenter av global betydning på Rennesøy, samt industriområde/base med dypvannskai på Hanasand.

- Vi vil gjennomgå den (inter)kommunale organiseringen i dag, for å finne mulige forbedringer. Kommunens næringsavdeling skal gis en sentral plass i organisasjonen, for å kunne sikre at alle avdelinger arbeider for nyskaping og nye arbeidsplasser.
- Vi vil jobbe aktivt opp mot staten for å sikre Stavanger flere statlige arbeidsplasser, ettersom vår region har det laveste antallet per innbygger av de store byregionene i Norge.
- Vi vil løfte frem Universitetet i Stavanger i kontakt med utenlandske delegasjoner.
- Vi vil se på muligheten for å realisere "Det globale tårnet" på Ullandhaug. Kommunen kan bidra som leietaker med aktiviteter, for eksempel museum.
- Vi vil fortsette satsingen på kongress- og arrangementsturisme med en helhetlig markedsføring av regionens tilbud.
- Vi vil oppdatere turistkartene med en oversikt over Stavangers beste utsiktspunkt.

- Vi skal utvikle Lysefjord-turismen i tett samarbeid med Strand og Nye Sandnes. Der vil vi markedsføre Flørli som en attraktiv del av Lysefjorden.
- Vi er positive til alle initiativ innen transport som gjør Stavanger til et mer tilgjengelig sted. I et kongress- og turismeperspektiv er det viktig at vi får på plass fly- og båtruter fra strategisk viktige knutepunkt.
- Vi støtter alle forsøk fra sentrale myndigheter på å drive lokal næringsutvikling. Derfor støtter vi Fylkesmannen i Rogalands Regionalt bygdeutviklingsprogram.
- Vi vil legge til rette for aktiviteter knyttet til kommunen og regionens fantastiske sjøområder. Eksempler kan være vannsportsenter i Hafrsfjord og båtturisme i Ryfylkebassenget.
- Vi vil utvikle en bærekraftig cruiseturisme ved å flytte cruisebåtene ut av indre Vågen.
- Vi vil kartlegge mulighetene for å gjøre Stavanger til snuhavn for Hurtigruten.

Rett og plikt til arbeid for alle

- Vi vil i tett samarbeid med NAV og et samfunnsengasjert næringsliv ta inn flere lærlinger og opprette tilrettelagte plasser for personer som lenge har stått utenfor arbeidslivet.
- Vi vil se til Fjell kommune, som har opprettet en snarvei til integrering der innvandrere går rett i arbeid istedenfor å starte med et toårig innføringskurs.
- Kommunen skal gå foran i arbeidet om å få folk inn i arbeidslivet. Vi må finne åpninger for de som har stått lenge uten arbeid, har fysiske eller psykiske utfordringer, er lavt utdannede eller har hull i CV-en.
- Vi vil i tett samarbeid med andre myndigheter og offentlige organ sette i verk tiltak for å øke andelen innvandrere i arbeid. Vi må lage en konkret plan for hva som må til i alle ledd og som involverer kommune, fylkeskommune, NAV, bedriftene, skolene og overordnet myndighet.

Grønn omstilling

- Vi ønsker å spille en rolle i arbeidet med å utvikle teknologi som tillater oss å gjøre mye av det samme som i dag, men på en vesentlig grønnere og mer bærekraftig måte. Vannkraften gir Vestlandet et naturlig konkurransefortrinn i utviklingen av fremtidens næringsliv.

Kultur-, idretts- og fritidstilbud

«Vi vil utvikle Stavangers “Akropolis” med mer plass for teater, museum og universitet.»

Kulturlivet i Stavanger imponerer. Film, musikk og litteratur, opera, teater og gatekunst gir oss sterke opplevelser og skaper fruktbare møteplasser. Nå er tiden inne for å gi kulturbyen vår enda et løft. Også innen idrett og folkehelse bør byen satse – først og fremst ved å bygge Folkebadet.

Et rikt mangfold av aktiviteter og tilbud er viktig for at Stavanger skal oppleves som et godt sted å bo. Mangfoldet spiller også inn når bedrifter og enkeltindivider skal velge hvor de skal etablere seg, eller reise på ferie. Derfor er kulturliv også næringsliv.

Stavanger er mangfoldbyen der kultur, idrett og fritidstilbud er viktige integreringsarenaer som skaper gode møteplasser for alle. Vi skal sikre mangfoldet i dagens tilbud og vil legge til rette for så vel de store aktørene i Stavanger sentrum som organisasjonene, ildsjelene og gruppene som finnes ute i folks lokalmiljøer.

Barn, unge og eldre bruker en rekke ulike fritidstilbud som er organisert av kommunale virksomheter, frivillige organisasjoner og private aktører. Mange idretts-, kultur-, og fritidsaktiviteter kunne ikke blitt gjennomført uten frivillige, og vi vil sikre at frivillige og frivillige organisasjoner, lag og foreninger får den bistanden de trenger.

Kulturbyen

- Vi vil videreutvikle operasatsingen, filmsatsingen, litteratursatsingen og utviklingen av nye talenter i regionen. Gjennom Filmkraft Rogaland vil vi arbeide for å forsterke det økonomiske grunnlag for filmsatsingen i regionen
- Vi vil arbeide for nasjonale driftsmidler for å gjøre Stavangers New Art til et nasjonalt senter for urban kunst.
- Vi vil jobbe for å styrke satsingen på kulturopplevelser på Austre Åmøy og Mosterøy gjennom å gjøre kulturløypen fra Helleristningsfelt på Austre Åmøy til krigshistoriske opplevelser på Fjøløy og Utstein Kloster, bedre kjent for allmennheten og bedre tilgjengelig for publikum.
- Vi vil gjøre kunst på offentlig bygg mer tilgjengelig for allmennheten.
- Vi vil jobbe for økt kulturturisme ved styrke satsingen på kulturlandskap og kulturarv, forske mer på byens opphav samt bygge opp identiteten rundt St. Svithun og rikssamlingen i Hafrsfjord.
- Vi vil ta i bruk Møllebukta i større grad enn i dag. Det kan være et kulturhistorisk løft i med et vikingsenter som ny attraksjon, og et vannsportssenter som samler de ulike aktivitetene som finnes i dag under samme tak og tiltrekker seg nye miljøer.
- Vi satse på MUST-løftet og arbeide for mer nasjonale midler.
- Vi vil bidra til lokal og nasjonal finansiering av nybygg for Rogaland teater knyttet opp til det eksisterende teateret.
- Vi vil trekke frem lokale kunstnere og forfattere som Alexander og Kitty Kielland, Sigbjørn Obstfelder, Lars Hertervig, Jens Zetlitz med flere, og skape rom for dem i Stavanger sentrum.
- Vi vil videreutvikle driften av kulturhuset (Meieriet) på Rennesøy og Otto-huset på Finnøy.
- Vi vil sikre at Metropolis fortsatt skal drives i sentrum.

- Vi vil satse på Stavanger som en internasjonal matkulturby med festivaler, møteplasser og støtte til lokale matprodusenter.

Idrettsbyen

- Vi vil legge til rette for et variert og inkluderende idrettstilbud og for at ikke-organiserte idretter får gode anlegg og møteplasser.
- Vi vil satse på toppidretten og tilrettelegge for at ungdom og voksne kan nå internasjonalt nivå.
- Vi vil arbeide for å få flere internasjonale mesterskap til Stavanger, ref. satsing på kongress- og arrangementsturisme.
- Vi vil arbeide for at flere kjenner til det mangfoldet av aktiviteter som finnes av idretts- og folkehelse tilbud i Stavanger kommune.
- Vi skal legge til rette for at idrettslag og andre organisasjoner kan drive lavterskel-fritidstilbud for barn og unge etter skoletid.
- Det neste svømmeanlegget vi bygger i Stavanger skal være et Folkebad med 50-metersbasseng.
- Vi skal fortsette å støtte tiltak der fritids- og turutstyr kan lånes for å oppmuntre nye grupper til å bruke friområder og sjøen.

En by rik på fritidsaktiviteter

- Vi vil sikre at ungdom har et godt fritidstilbud både i Stavanger sentrum og i bydelene.
- Vi vil samarbeide med idrettslag og andre organisasjoner for å sikre bedre folkehelse.
- Vi vil styrke satsingen på bydelshusene slik at flere organisasjoner og enkeltpersoner kan delta og/eller starte fritidsaktiviteter i sitt eget lokalmiljø.
- Vi vil få på plass klatrepark både som rekreasjon og aktivitet i friområder, og som attraksjon i sentrum. Plassering avgjør design, funksjon og utforming.

Frivillighetsbyen

- Vi ønsker å opprette et frivillighetens hus i sentrum som vil være en møteplass for alle frivillige organisasjoner i Stavanger.
- Vi vil legge til rette for at frivillige organisasjoner kan drive med sine aktiviteter der de selv ønsker, samt stimulere til at man har gode og inkluderende møteplasser. Offentlige bygg skal åpnes opp for frivilligheten slik at det alltid er tilgjengelige lokaler i relevante størrelser. Merbruk og ansvar er stikkord når det kommer til anvendelse av offentlige bygg.

Den grønne kommunen

«Grønn omstilling gir nye arbeidsplasser og en bedre hverdag.»

Stavanger Høyre tror på å stimulere til vekst ved å gripe mulighetene som behovet for grønn omstilling gir oss. Det handler om å frikoble vekst fra utslipp, stille krav og gi muligheter for dem med ideer og gjennomføringsevne. Vi vil sikre en kretsløpsbasert avfallshåndtering, fremme grønne tak og bruk av solenergi, stimulere til bydelshager og plante ny skog med trearter som binder mye CO2 og gir økt biologisk mangfold.

Høyres ideologi er tuftet på forvalteransvaret – vi skal etterlate kloden i minst like god forfatning som den var i da vi kom hit. Stavanger skal være blant Norges beste byer på lave utslipp og klimavennlig bypolitikk.

Det er viktig at vi i det globale perspektivet iverksetter tiltak som gir størst mulig effekt. Vi må ha en klimapolitikk som utfordrer lokale bedrifter til å ligge i forkant på effektiv og miljøvennlig produksjon. Samtidig må vi unngå at utslipp flyttes fremfor å reduseres. Arbeidsplasser som flyttes ut av landet, svekker bærekraften til velferdssamfunnet vårt. Derfor skal Stavanger blant annet i sine anbud alltid stille samme miljøkrav til utenlandske leverandører som vi vet at lokale bedrifter må møte.

Vi er opptatt av å redusere plastforurensning og matsvinn, og sikre rent hav. Alle skal ha nærhet til fri- og grøntområder som gir muligheter for turer, trening og utendørs aktiviteter. Et viktig lokalt klimatiltak er å sette fart på treslagskifte og nyplanting av trearter som renser luften, binder mye CO2 og bidrar til økt biologisk mangfold og gode naturopplevelser. Her vil vi engasjere hele befolkningen, ideelle organisasjoner, barnehager og skoler i Norges største årlige dugnad, for å gi innbyggerne og byens unge eierskap til noe som vil gi oss en bedre by i generasjoner fremover.

Gjøre det enklere å bidra

- Vi er opptatt av at alle skal finne det enkelt å bidra til et trivelig, trygt og bærekraftig miljø. Det handler om informasjon, praktiske løsninger, gode regelverk og belønning for å hjelpe miljøet.
- Vi vil sette tydelige mål for reduksjon av matsvinn i kommunens tjenester.
- Vi vil arbeide aktivt for å redusere mengden plast som slippes ut i naturen, gjennom oppsyn av byggeplasser, plastinnsamlingsaksjoner, krav til næringsdrivende om å rydde søppel fra egne utvalg og stimulere til mindre bruk av overflødig emballasje. Vi vil også se på muligheten for å reagere overfor privatpersoner som forsøpler.
- Vi vil stimulere til bydelshager hvor nabolag kan dyrke mat og urter i fellesområder. Nytteplanter er en kilde til både kunnskap og flotte uteområder.
- Vi ønsker å stimulere til ordninger som gjør at butikker og spisesteder kan redusere matsvinn og bruk av emballasje.

Miljøvennlig avfallshåndtering

- Vi vil at alt husholdningsavfall i Stavanger skal gå inn i en kretsløpsbasert avfallshåndtering der avfall kildesorteres og resirkuleres eller gjenvinnes.
- Brenning av avfall gir oss miljøvennlig fjernvarme til oppvarming av bygg og reduserer bruken av fossil oppvarming og biogass. Avfallet brukes som et miljøvennlig drivstoffalternativ.
- Vi ser at utslipp fra jordbruk og gartnerier er et problem som vi tidligere ikke har hatt. Bruk av biogass i landbruk og gartneri gir et godt samspill som vil gagne begge.
- Vi vil stille krav til næringsdrivende om at de rydder rundt egne utvalgssteder, særlig i sentrum og tettbygde områder hvor det skjer mye forsøpling.
- Vi vil benytte biologisk avfall (matavfall, hogst, avløp etc.) til energiproduksjon for bruk i transportsektoren, drivhus og andre egnede steder.

Landbruk, oppdrett og mat

- Vi vil redusere antall spøkelsesgarn og rydde avfall på sjøbunnen i tett samarbeid med Ryfylke Friluftsråd og dykkeklubbene i regionen. Vi ønsker å bidra til at opplevelsene i naturen blir så søppelfrie som mulig, både under og over vannflaten.
- Vi støtter opp om bærekraftig husdyrhold og drivhusvirksomhet, med særlig fokus på kunstgjødsel, kortreist fôr og bærekraftig oppvarming.
- Vi vil videreføre satsingen på regionen som landets mest innovative område for bærekraftig og høykvalitets matproduksjon både på land og i sjø.
- Vi støtter prosjekter som reduserer matsvinn.

Klima- og energigivnlige bygg

- Vi vil arbeide for miljøvennlige og energiøkonomiske løsninger og materialvalg for ulike byggs livssyklus, samt støtte opp under løsninger som gir både gode miljøeffekter og akseptable investerings- og driftskostnader for byggene.
- Vi vil bygge med grønne tak der dette er hensiktsmessig, stimulere til økt bruk av solenergi og bruke porøse flater som gress, grus og stein for å sikre god overvannshåndtering.
- Skoler, bydelshus og idrettsanlegg kan utnyttes bedre for å redusere ressursforbruket. Vi vil stimulere til samlokalisering av funksjoner og døgndeling der det er mulig.
- Vi vil ha et forsøksprosjekt med mål om å begrense byggenes CO₂-fotavtrykk, for eksempel ved å bruke mindre isolasjon i kommunale bygg. Klimaet i regionen vår tilsier et redusert isolasjonsbehov, og produksjon/transport av unødig isolasjon er med på å øke det totale CO₂-fotavtrykket. Skolene på Rennesøy er gode eksempler på smarte bygg som får all sin energi via blant annet smarte solcellepaneler på taket og egne utviklede apper som sammen styrer smarte energigeneratorer.

En blågrønn kommune med gode naturopplevelser

- Stavanger Høyre skal sikre tur- og friområder i en voksende kommune, i nært samarbeid med grunneiere i Stavanger, på Finnøy og på Rennesøy. Stavangers befolkning skal ha kort vei til sammenhengende, grønne lunger.
- Vi vil i samarbeid med Naturvernforbundet arbeide for økt biologisk mangfold gjennom å tilrettelegge for mer naturmiljø ved Mosvatnet og Breiavatnet.
- Vi vil ha på plass en kommunal skogforvalter med ansvar for å utarbeide en 20-års plan for nyplanting og treslagskifte. Vi ønsker en skog som binder mer CO2, bidrar til økt biologisk mangfold og gir fantastiske naturområder for mennesker og dyr. Kommunen er sammen med frivillige organisasjoner i gang med å bytte ut sitkagranskog med eik og annen løvskog. Vi ser mye potensial i dette prosjektet og vil ha foten på gasspedalen.
- Vi vil gjøre det enklere å bidra, og få med hele byen på Norges største årlige dugnad. Eikenøtter kan samles inn på høsten, pleies gjennom vinteren og settes ut i naturen på våren. En lærerik oppgave for byens barnehager, skoler, frivillige organisasjoner og andre interesserte privatpersoner. En skogforvalter vil ha en koordinerende rolle i dette.
- Vi vil fornye kunstgressbaner med nedbrytbart granulat istedenfor mikroplast når kvalitetsløsninger foreligger, og redusere avrenningen fra disse.
- Vi vil støtte initiativ som strandrydding og lignende tiltak, for eksempel gjennom Blått Flagg-ordningen.
- Vi vil vurdere å legge til rette for mer menneskelig aktivitet ved Texaslunden. Sjakkhage, stupebasseng, frisbeegolf eller klatrepark er forslag til aktiviteter.
- Vi vil styrke kompetansen på verneområder i kommunen. Fra 2020 får vi sterk vekst i antall nye verneområder som sjøfuglholmer og våtmark som vi må ta vare på og verne for fremtidens generasjoner.
- Vi vil vurdere en ordning med naturvoktere i samarbeid med Naturvernforbundet. De viktigste naturområdene bør ha egne

naturvoktere som er synlige, som kjenner områdene inngående, møter publikum ute og koordinerer frivillig innsats.

- Vi vil jobbe for at sentrale myndigheter skal starte et arbeid med å digitalisere nasjonal naturkunnskap. Vi ønsker en lokalt tilrettelagt, publikumsvennlig naturbase som kan øke innbyggernes kunnskap om byens naturverdier og artsmangfold.

Ti-minuttersbyen

- Vi vil videreføre arbeidet med ti-minuttersbyen. I byen og tettbygde områder i kommunen skal boliger/arbeidsplasser og daglige gjøremål som handel, turområder og offentlige tilbud som barnehage, skole og helsetilbud i størst mulig grad være innen 10 minutters gangavstand. Det samme gjelder friområder, idrettsanlegg og bussholdeplasser.
- Vi vil, så godt det lar seg gjøre, legge til rette for at alle skal få barnehageplass nær der de bor eller jobber.
- Vi vil arbeide for at reguleringsplanene skal gi rom for dagligdags handel og servicetilbud i det som omtales som knutepunkt og kjerneområder.
- Vi vil bygge nye boliger nær kollektivaksene og i lokale næringsområder, og bygge tettere og høyere i områder som tillater dette, uten at det går på bekostning av bokvalitet og trivsel. Vi vil identifisere områder i hele kommunen hvor det kan bygges enkeltstående høyhus, her er Scandic Forum et godt eksempel.

Sykkelbyen

- Vi vil videreføre sykkelsatsingen. Det betyr flere og bedre sykkelveier samt å sørge for at syklistene trygt kan dele gatene med gående, busser og biler der deling er eneste alternativ.
- Vil ha bedre trafiksikkerhet for bysyklistene og se på muligheten for en hygienisk løsning for hjelmutfylling i tilknytning til sykkelstasjonene
- Vi vil prioritere å utvide bysykkelordningen med flere el-sykler og nye lokasjoner, og jobbe for at sykkelen enkelt kan kombineres med buss, tog og båt.

- Vi vil ferdigstille et sammenhengende helårsnettverk av sykkelveier. Traseene bør farges røde der de legges i bilveier med redusert hastighet.
- Vi vil bygge flere trygge sykkelparkeringsplasser over hele byen, og gjennomføre en egen satsing i sentrum og ved kollektivknutepunkt og -holdeplasser.
- Vi må få på plass tiltak som gjør det tryggere å sykle, som for eksempel sikringstiltak i undergrunner for å unngå kollisjoner mellom syklister og gående. Vi vil bygge sykkelveinett som skiller gående og syklende.
- Vi vil oppfordre fylket til å få på plass sykkelbusser mellom Finnøy/Rennesøy/Strand og Stavanger sentrum i rushtiden, alternativt god og trygg sykkelparkering i tilknytning til kollektivterminaler, som for eksempel på Sokn og Bergjekrysset på Rennesøy.

Løsninger for bil og kollektivtrafikk

- Vi ser for oss en fremtid der stadig flere får gode alternativer til egen bil, på måter som gir folk en praktisk, enkel og økonomisk billigere hverdag.
- Vi vil fortsette å utbedre flaskehalsen i samarbeid med fylkeskommunen og Statens Vegvesen.
- Vi vil jobbe med fylkeskommunen for å få på plass kombinasjonsbilletter der folk kan bruke tog, buss, båt og elsykler på samme billett.
- Vi støtter forsøkene med å lage nye typer kollektivløsninger i ikke-sentrale områder og internt på Forus, eksempelvis prøveprosjekt med HentMeg.
- Vi vil gjøre det enklere å bruke bildelingsordninger ved å holde av parkeringsplasser på strategiske steder.
- Vi vil gjøre det lettere for alle å få økt samkjøring, som for eksempel ved å markedsføre nettstedet *sammevei.no*.
- I framtiden vil det også komme flere selvkjørende biler, busser og taxier som reduserer etterspørselen etter egne biler. Vi vil legge til rette for bruken av ny teknologi i Stavanger, gjerne gjennom nye pilotprosjekter.

En velkommen havn for små båter og store skip

- Vi vil åpne for en mer offensiv turismesatsing til sjøs.
- Vi vil bedre tilgangen til ikke-fredede holmer og øyer i Ryfylkebassenget. Brygger, enkle sanitæranlegg, grillplasser, teltplasser og lignende gjør det mer attraktivt å benytte holmene som destinasjon for utflukter.
- Vi vil satse videre på Risavika som en god terminalhavn for å øke andelen gods som transporteres sjøveien.
- Vi vil fortsette det tette samarbeidet med havnebyer i Norge og Europa for øvrig for å finne en felles standard for landstrøm eller tilsvarende løsninger for ferger, cruiseskip og varetransport til sjøs.
- Vi støtter arbeidet med å bygge en cruise-brygge i Bjergsted for å redusere antallet anløp inn i Vågen til et absolutt minimum.

En internasjonal og inkluderende kommune

«La oss gi barna våre lyst til å komme hjem igjen til byen sin.»

Stavanger er den internasjonale byen. Det er en styrke som gir oss fantastiske muligheter. La oss utnytte dem, slik at barna våre etter studier kan komme hjem til en by som er både trygg, pulserende og lokkende. La oss gi dem en by preget av blomstrende mangfold, spennende innovasjonsmiljø, vellykket integrering og et attraktivt arbeidsmarked.

Stavanger er den internasjonale byen. Stavangers kontaktnettverk tar oss ut i verden, styrker byen og næringslivet. Omtrent 20 % av Stavangers befolkning har en annen nasjonalitet enn norsk, og store deler av næringslivet består av utenlandske bedrifter. Dette er en styrke for byen vår, og gir oss fantastiske muligheter.

Stavanger skal være mangfoldbyen. Vi vil aktivt søke samarbeid innen utdanning og entreprenørskap. Våre studenter skal ha gode muligheter for å dra utenlands i løpet av studietiden og ta med seg kunnskap og kompetanse hjem til Stavanger. Våre gründere skal tilbys mulighet for å, i en periode, å bo på steder med sterkt innovasjonsmiljø og lære av de beste. Dette skal kommunen bidra til å legge til rette for.

Vellykket integrering er viktig for å lykkes med vårt mål om å bevare Stavanger som en trygg, pulserende og spennende by. Integrering skjer både på arbeidsplassen og på fritiden, og vi er derfor opptatt av at våre nye medborgere skal ha en jobb å gå til og en fritidssyssel å holde på med. Norge er blant landene i verden med størst sosial mobilitet, men en forutsetning for å bevare det slik, er deltakelse i arbeidslivet.

Få ungdommen hjem

- Vår viktigste oppgave er å skape en by som våre egne barn vil komme tilbake til etter studier og arbeid i inn- og utland.
- Det viktigste for at vi skal være attraktive for unge i etableringsfasen, er å tiltrekke og utvikle nye arbeidsplasser. Vi vil opprette en kommunal etablererbank som kan garantere for unge som har jobb og betalingsevne, men mangler egenkapital.
- Vi vil bygge attraktive og varierte boliger som gjør at så vel enslige som alle typer familier kan finne et godt sted å bo.

Arbeid til alle og en lønn å leve av

- Flere jobber og et bredt næringsliv er avgjørende for at vi skal tiltrekke oss kompetanse og tilflyttere.
- Arbeid er viktig for både språkforståelse og integrering. Det er gjennom å være sammen med andre vi best lærer et nytt språk. Kommunen skal derfor legge til rette for praksisplasser for innvandrere med mangelfulle norskkunnskaper.
- Vi ønsker å samarbeide med næringslivet om å gi kurs og opplæring for innvandrere, for blant annet å stimulere til økt gründervirksomhet blant innvandrerbefolkningen. En slik satsing vil også bidra til et mer mangfoldig næringsliv i regionen.
- Vi støtter opp under allmenngjøring av lønn i samarbeid med offentlige myndigheter. Kommunen bidrar gjerne til det etablerte samarbeidet mellom politiet, Skatteetaten, Nav og Arbeidstilsynet. Disse har blitt samlokalisert i lokale arbeidslivskrimsentre for å bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Frivillighetens Hus

- Vi ønsker at det skal etableres et Frivillighetens Hus i Stavanger. En passende plassering kan være på Nytorget i forbindelse med ombygging av området. I Frivillighetens Hus skal integrering fremmes ved at innvanderorganisasjoner og andre lag og organisasjoner kan dele på bruk og kostnader til kontorer, lager og møterom. Huset vil synliggjøre Stavanger som mangfoldbyen, og legge til rette for aktivitet på tvers av ideelle organisasjoner og innvandrerforeninger.
- Vi vil ha fadderordninger rettet mot nyankomne innvandrere som integreringstiltak, samt fadderordninger og leksehjelp rettet mot unge som står i fare for å droppe ut av skolen.
- Vi vil fortsette å dele ut en årlig «Frivillighetens pris».

Inkluderende idrett og kultur

- Vi vil legge til rette for idrett og kulturelle aktiviteter for alle befolkningsgrupper, men der det særlig legges til rette for at innvandrere blir inkludert. Det innebærer å inkludere innvandrere i idretts- og kulturtilstelninger i lokal regi, og samtidig oppmuntre innvandrere som arrangerer egne idretts- og kulturarrangement til å invitere inn lag og personer fra lokalmiljøet.
- Felles opplevelser er med på å skape samhold og forståelse mellom mennesker med ulike nasjonaliteter. Derfor ønsker Stavanger Høyre å støtte initiativ som fremmer kultur for innvandrerbefolkningen.
- Vi vil samarbeide med idrettslag og andre organisasjoner for å sikre bedre integrering blant innvandrere.
- Vi vil ha et integreringsløft med blant annet styrket språkopplæring for innvandrere, og med sterkere krav til deltakelse og innsats.
- Vi vil fortsette arbeidet med foreldreveiledning og kulturforståelse til dem som er nye i Norge.

En smart og innbyggervennlig kommune

«Det holder ikke å si at vi er en smartby.

Vi må være det!»

En brukervennlig, åpen og effektiv kommune søker det nye og velger det beste. Det som forenkler byråkratiet, frigjør tid til mennesker og gjør oss til en attraktiv arbeidsgiver. Vi sier ja til teknologi som kan gi oss smartere løsninger. Vi vil være i front på nett, på apper og sosiale medier, på risikostyring. Og vi vil være en profesjonell konkurranseutsetter og innkjøper.

Vårt mål er en brukervennlig, åpen og effektiv kommune. Stavanger kommune skal alltid lete etter nye og smartere måter å organisere virksomheten på for å kunne utnytte ressursene våre best mulig.

Stavanger kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver med god lønnspolitikk og gode muligheter for videre- og etterutdanning. Vi skal forandre kommunens digitale service, fornye rutiner og forenkle byråkratiet. Stavanger skal være en åpen og servicevennlig kommune som det er lett å henvende seg til. Den skal bruke mindre tid på administrasjon og mer tid på mennesker og tjenesteproduksjon i hele den nye kommunen.

Gode tjenester og best service ved bruk av ny teknologi

- Vi vil ta i bruk ny teknologi som gjør kommunen mer tilgjengelig for kommunens innbyggere.
- Vi vil benytte oss av brukerundersøkelser for stadig å forbedre kommunikasjonen med innbyggerne.

- Vi vil gjennomføre digitale endringer med mål om å spare kostnader og øke produktiviteten, uten at det går på bekostning av servicenivået.
- Vi vil systematisk sammenligne pris, kvalitet og effektivitet på Stavanger kommunes tjenester sammenlignet med andre kommuner.
- Vi skal være blant de ledende i landet på brukervennlige nettsider og sosiale medier.
- Vi vil ta i bruk en app-løsning for bedre kommunikasjon mellom barnehage/ skole og foresatte.
- Vi vil fortsette å investere i IT-løsninger som gir kommunen og innbyggerne bedre muligheter for effektiv kontakt og raskere saksbehandling via nett eller mobil.
- Vi ønsker å gi kommunens tjensteprodukter en gjenkjennelig og universelt utformet profil.
- Vi skal fortsette å ha blant landets laveste kommunale avgifter og gebyrer på kommunale tjenester.
- Vi vil holde eiendomsskatt og andre kommunale avgifter på et lavest mulig nivå.
- Som Smartby skal Stavanger ha god dekning i alle bydeler, både med tanke på bredbånd/ fiber og mobildekning.

En attraktiv arbeidsgiver

- Vi vil videreføre arbeidet med alternative turnuser der de ansatte selv ønsker dette.
- Vi må alltid kunne tilby attraktiv lønn for å være konkurransedyktige og tiltrekke oss kvalifiserte ledere og medarbeidere.
- Vi vil styrke medarbeiderundersøkelsen og bruke resultatene aktivt.
- Vi ønsker å legge til rette for at flere skal få mulighet til å ta læretiden i Stavanger kommune.
- Vi vil gi ungdom sjansen til å få arbeidserfaring gjennom muligheter for sommerjobb i flest mulig av kommunens virksomheter.

Konkurransesetting

- Vi ønsker at kommunen skal være en profesjonell innkjøper som stiller krav til tilbyderens seriøsitet og kvalitet.
- Konkurransesetting styrker lokalt næringsliv. Kommunen skal ha en bevisst strategi på å kombinere egen produksjon av tjenester til byens innbyggere, og samtidig fremme nytenking og korrektiv til egen virksomhet gjennom å konkurransesette tjenester innenfor samme område.
- Vi vil bidra til å øke bevisstheten og kunnskapen blant lokale aktører om hvordan offentlige anbud fungerer.
- Vi er for å søke totalentrepriser i større prosjekt for å holde kostnadene nede.

Styrket beredskap og økt sikkerhet

- Vi vil videreutvikle arbeidet med beredskap og sikkerhet gjennom tilgang til ny teknologi, samarbeid med risikostyringsmiljøet ved UiS og planer mellom kommunene i regionen vår. Vi ønsker å utarbeide risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) der dette er hensiktsmessig, for at vi skal kunne styrke beredskapen og unngå uønskede hendelser.
- Vi vil være en god vertskommune og ha tett dialog med Forsvaret i regionen og NATO-hovedkvarteret på Jåttå

En kommune med høy etisk standard

- Vi vil bruke aktivt de verktøyene som medlemskapet i Transparency International gir oss for å redusere risikoen for korrupsjon.
- Vi ønsker å bidra til åpenhet i forvaltningen og i politiske prosesser gjennom både holdninger, regelverk og tekniske løsninger.
- Vi vil ha en offensiv holdning til det å avdekke og hindre bruk av svart arbeidskraft og utnyttning av arbeidskraft.